

Koen Vermeiren

Tretja smrt

(28. 6. 95) Danes smo pokopali babico. Februarja je dopolnila 88 let. Lepa starost, pravijo. Bila je ena poslednjih svoje generacije. Položili so jo v grob poleg dedka, ki ga je preživela za več kot štiri leta in ga v vsem tem času ni niti enkrat samkrat obiskala. Šestdeset let zakona je bilo po njenem več kot dovolj. Zdaj bo tako ali tako ležala ob njem celo večnost. Po več tednih vetra in dežja je na modrem nebu zasijalo žgoče sonce. Njej bi bilo vroče. A pod zemljo je gotovo lepo hladno.

Po pogrebu in sedmini s sendviči, maslenimi piškoti ter kavo sem se umaknil v sobo, kjer lahko v miru razmišljam in opazujem leseno stensko uro, ki mi jo je podarila tik pred smrtjo.

“Za takrat, ko me ne bo več,” je dejala. “Kadar boš hotel vedeti, koliko je ura, boš mogoče kdaj pomislil tudi name.”

13.00. Čez natanko 120 minut se bo zgodilo. Ura resnice. Sedem za pisalno mizo in čakam.

(3. 4. 95) Babica, ki jo že več dni boli zob, si je danes poškodovala desno nogo. Ko je vstala s postelje, da bi šla k stolu poleg okna, se ji je palica spodmaknila in padla je. Njen zdravnik vztraja, da mora na slikanje. Šele ko si bo ogledal rentgenske posnetke, bo lahko o babičinem zdravstvenem stanju rekel kaj natančnejšega. Tudi z njenim tekom namreč zadnje čase ni vse v redu.

“Tri, štiri, največ pet dni, pa boste spet doma.”

A babica ga le jezno pogleda in naveličano zavzdihne:

“Kakšna zoprniija ... Kaj pa lahko naredite?”

(6. 4.) Spredaj desno ima veliko luknjo. Prvič v življenju so ji morali puliti zobe. In to kar dva naenkrat!

“Če boš kdaj potreboval dobrega zobozdravnika,” zamomlja, “mi kar povej. Enega sem poznala. A to je bilo seveda v časih, ko z zobmi nisem imela niti najmanjših težav.”

“Kdaj pa boš lahko spet jedla?” jo vpraša moja mama in z glavo pomigne na krožnik s sendviči.

“Ah, ti in tvoja hrana.”

“Pa popij vsaj kavo.”

To tudi stori in videti je, da ji tekne.

(10. 4.) Danes ne sedi na stolu ob oknu, tako kot običajno ob tej zgodnji dopoldanski uri. Mirno leži v postelji, oči ima priprte in v obraz je nekoliko zaripla.

“Hej. Boš danes kar lenarila?”

Pogleda me, a se mi le šibko nasmehne.

“Oh, fant, še dolgo ne grem nikamor,” me naposled ogovori. “Kar zapomni si to!”

Stegne se za držalom, ki ji s kovinske verige binglja nad glavo, in se poskuša potegniti navzgor.

“Bodi prijazen in mi pomagaj sesti. Roke imam tako šibke.”

Zatipam za ročico pod posteljo in nekoliko dvignem vzglavje.

“Je tako bolje?”

Počasi se nasloni in pokima.

“Danes so mi slikali kolk in pljuča. Utrujena sem.”

“Pljuča?” jo začudeno vprašam. “Zakaj pa to?”

Molče skomigne z rameni.

“Kaj pa je rekel zdravnik?”

“Ne vem. Da je s kolkom nekaj narobe, čutim tudi sama. Ne potrebujem zdravnika, da bi mi to povedal. Ampak pljuča ...”

Zamišljeno zmaje z glavo.

“Zakaj pa kar ležiš?”

“Sedeti ne morem. Vse me boli.”

“In hrana?” nato vprašam. “Ti tekne?”

“Pojedla sem nekaj žlic juhe.”

“Nič drugega?”

“Ko pa notri plava sama čudna zelenjava! Česa vsega si dandanes ne izmislijo. Povsem brez okusa je! Ne moreš si predstavljati, kako je hrana tu brez okusa. Po mojem ne dajo notri niti ščepca soli.”

“Ampak jesti moraš,” jo prepričujem. “Sicer boš še bolj oslabela. Kaj boš pa potem?”

Naveličano zamahne z roko.

“Veš, da več ljudi umre zaradi preobilice kot zaradi pomanjkanja hrane?” zamomlja, medtem ko odejo odrine s sebe in za hip opazim plenico, ki ji pokuka izpod spalne srajce.

“Ne,” odkimam, “tega nisem vedel.”

“Ampak žejna pa sem.”

Stegnem se po kozarček s sadnim sokom. Skodelico s tresočimi rokami ponese k suhim ustnicam. Z užitkom napravi požirek.

“Hmm, kako je dober,” zacmoka.

A ob drugem požirku se ji zaleti. Hropeče zajame sapo, nato pa izbruhne v kašelj, ki mu ni videti konca.

(12. 4.) “Voda v pljučih?!” prestrašeno krikne. “Zdaj pa še to!”

Mama je pravkar govorila z zdravnikom. Pomenljivo me pogleda. Torej zaradi tega že nekaj dni tako težko diha?

“Pa moj kolk? Kako je s tem?”

“Arthroza. Veliko moraš počivati, to je vse.”

“Pa paziti, seveda, da ne padeš,” dodam. “Sicer bo vse samo še slabše.”

A me ni razumela. Vedno pravi, da govorim pretiho.

“Paziti moraš, da ne padeš!” ji zakričim tik ob ušesu.

“Padem? Kam neki?” zagode in potrka po železni ograji, ki se dviguje ob obeh posteljnih stranicah. “Torej še ne smem domov?” vpraša z glasom, ki priča, da odgovor pozna tudi sama.

“Najprej moraš priti k sebi,” ji odgovori mama, “potem pa bomo videli. Ampak danes spet nisi ničesar pojedla.”

Namrgodi se in zamomlja:

“Res neverjetno, kako te dni slabo slišim.”

Mama se nato nagne k meni.

“Za vodo v pljučih je menda krivo srce. Tudi to začenja slabeti.”

Edina stvar v njenem utrujenem telesu, ki je bila videti neuničljiva.

“S takšnim srcem, kot ga imate,” ji je vedno govoril zdravnik, “boste dočakali sto let!”

“Če Bog je, jih ne bom,” mu je odvrnila.

S šibkim glasom vpraša, ali je kje kaj vode.

“Strašno sem namreč žejna. Zdi se mi, kot bi šla voda naravnost skozme.”

(18. 4.) Njena spalna srajca je premočena z znojem in tanki, sivi lasje se ji lepijo k obrazu. V zadnjih nekaj dneh je vidno shujšala. Sestra in mama sedita vsaka na eni strani postelje, oče na stolu ob steni. Zdaj se v bolnišnici vidavamo pogosteje kot zunaj nje.

Za mano vstopi v sobo medicinska sestra, ki babico prime za dlan in jo s kratko iglo zbode v levi sredinec. Iz njega s težavo iztisne nekaj kapljic krvi, ki jih nanese na manjši aparat, podoben žepnemu računalniku. Ko zapusti sobo, vprašam mamo, zakaj je to storila.

“Sladkor,” tiho odgovori mama, “z njim sicer nikoli ni imela težav.”

Babica se v spanju ves čas nemirno preobrača.

“Visoko vročino ima,” mi pove oče. “Več kot 39 stopinj.”

Primem jo za roko. Res je vroča. Tedaj odpre oči. Popolnoma so rdeče in ustnice ima od vročine vse otečene.

“O, si le tu,” zamomlja. “Nič nisi prezgoden. Počasi grem h koncu.”

“Kje pa,” rečem, “kopriva ne pozebe, saj veš.”

Nasmehne se, a se ji ustnice spačijo od bolečine.

“V vsakem primeru je dobro, da si prišel,” se oglasi mama in slišati je, kot bi si oddahnila.

“Ravnokar je začela deliti svoje reči. Kamnita tobačnica na njeni komodi je tvoja.”

“Starinski lavor v spalnici,” nadaljuje babica, “pa dajem tvoji sestri. Da me boste ohranili v lepem spominu.” Osramočeno pogledam v tla. “Z ostalo šaro naredite, kar vas je volja. Samo da si ne boste skočili v lase! To bi bilo res žalostno.”

“Ne skrbi,” jo pomiri mama.

“In ne pozabite: vsako leto morate dati na dan moje smrti za mašo.”

“Tudi to sva se že zmenili.”

“Iz pljuč so ji izčrpali skoraj liter vode,” mi prišepne sestra in zmaje z glavo.

“Tudi povečan sladkor ima ...”

“Je danes že kaj pojedla?” vprašam.

Sestra pomigne na pločevinko, ki stoji na nočni omarici.

‘Nadomestna hrana,’ preberem. ‘Za uporabo v bolnišnici.’

Embalaža je še zaprta.

(21. 4.) Ob njeni postelji stoji neznan moški, ki se predstavi kot duhovnik.

“Z gospo sva opravila poslednji zakrament,” pove. “Ravnokar sva končala.”

“Zakaj pa ne? Če ji bo zdaj lažje ...” skomignem.

Babica sproščeno leži na blazinah.

“To je moj vnuk,” ponosno reče. “Edini umetnik v družini! Škoda le, da imam tako slabe oči in ne morem več prebrati, kar napiše.”

“In kaj pišete?” vljudno vpraša duhovnik.

“Prozo,” nejasno odgovorim. “Včasih tudi gledališke igre.”

“Ja, ja,” prikima babica in se s kazalcem dotakne bledega čela, “za pisatelja moraš biti bister.”

“To ima gotovo po vas,” se zasmije duhovnik.

Prvič po dolgem času se ji oči spet rahlo zasvetijo.

(22. 4.) Danes je žalosten dan. Po hropečem dihanju sodeč ima pljuča spet polna vode in ker je tožila nad bolečinami v kolku, ji je zdravnik predpisal kapljice Haldola. Ko vstopim, me ne pozdravi kot običajno, temveč besno zabolšči vame. Me je sploh prepoznala?

“Tvoje mame,” čez čas jezno začne, “nisem videla že najmanj dva tedna! Prava sramota!”

“Ampak, babica,” ji nežno prigovarjam, “saj je bila ravnokar tu. Več kot dve uri je sedela ob tebi, tako kot vsak dan. In zvečer gotovo spet pride.”

“Ni res,” reče s stisnjenimi ustnicami. “Lažeš!”

Hočem jo prijeti za roko, a jo trmasto umakne.

“Pusti me pri miru. Tudi ti si se zarotil proti meni! Misliš, da ne vem?”

Sumničavo pogleda k vratom.

“Zdravnikom pa sploh ne zaupam,” zahrope. “Dali mi bodo injekcijo, da bom čimprej umrla!”

“Kaj pa govoriš? Tu so vendar vsi tako prijazni.”

Ob tem krikne, da me spreleti srh.

“Prijazni?! Samo pretvarjajo se! Prejle so prišli pome z nosili, češ da gremo na sprehod!”

Stol pomaknem bliže k postelji in sedem. Nenadoma sem grozno utrujen.

“Potem pa so me sredi gozda vrgli na tla in odšli. Tako sem ležala tam, popolnoma sama.”

Prst uperi proti kotu sobe.

“Kmalu je začelo še liti kot iz škafa. Do kože sem bila premočena! In ti praviš, da so prijazni?!”

“Samo sanjalo se ti je,” rečem.

“Kaj si rekel?”

“Mora te je tlačila!” zakričim. “Mogoče so tega kriva nova zdravila.”

“A ja? Kaj pa potem še vedno počnem sredi gozda? Sanjam z odprtimi očmi, kaj? Pa mi razloži to, ti, ki si tako pameten.”

Potrpežljivo ji poskušam dopovedati, da je še vedno v bolnišnici, a mi ne uspe. Vsi smo izdajalci in samo čakamo, da bo umrla. Po nekaj neuspešnih poskusih, da bi jo prepričal, kako si vse samo domišlja, obupam.

“Kjer koli že si,” naposled zavzdihnem, “se poskusi vsaj malo naspati.”

Predirno me pogleda in z glasom, ostrim kot nož, reče:

“Da me boš lahko tudi ti pustil na cedilu? Tako kot vsi ostali?”

Ko se vračam domov, mi v glavi ostro klujuva.

(25. 4.) Mirno sedi na postelji in ko vstopim, se mi prešerno nasmehne. Po njenih očeh ugotovim, da je ‘nazaj’.

“Kako lepo, da si se oglasil,” veselo reče. “Zadnjih nekaj dni sem bila kot mrtva, ampak danes je na srečo že bolje.”

“Se ti je kaj zanimivega sanjalo?”

Pripravim se na novo divjo zgodbo, kakršne že leta in leta poslušamo vsakokrat, ko v njeni glavi pride do kratkega stika. A tokrat je povsem drugače. Mirno začne pripovedovati o velikanskem pravljичnem gozdu. Popolnoma sama se je nenadoma znašla med čudovitimi drevesi, in ko se je sprehajala med njimi, je zašla. Čez čas pa je začela srečevati ljudi. Tako kot sama so bili tudi oni mrtvi in so v tisti tuji deželi iskali pot. A nikogar ni bilo zares strah.

“Dokler nismo prispeli do gradu,” pripoveduje, “kjer smo se morali zbrati.”
 “Je bil med njimi tudi dedek?”

Postrani me pogleda in le zamomlja, da ga je imela dovolj že za življenja.
 “Potem je prišla k meni teta Julija. Čakala je name. Ona je že poznala pot, veš.”
 S svakinjo se je vedno dobro razumela, čeprav nista bili nikoli zares prijateljski.

“Nad gradom se je dvigoval visok stolp,” nadaljuje, “in z vrha si imel res čudovit razgled na svet. Kaj tako lepega nisem videla še nikoli.”

Opazim, da začenja momljati, zato jo vprašam, kaj se je zgodilo zatem.
 Namršči se, kot bi morala res dobro premisliti.

“Mislim, da so nas razdelili v skupine in smo šli nato vsak v svojo smer.”

“Pa potem?”

“Potem?”

V beli zid pred seboj strmi zasanjano, kot bi bil filmski ekran. Ali pa v resnici gleda majhno leseno razpelo na njem?

“Potem,” reče, “pa ne vem več ...”

Njene mirne oči se zazrejo v moje.

“Ampak, če je smrt takšna, se je ni treba bati.”

Pripoved jo je utrudila. Medtem ko drema, razmišljam o njeni zgodbi. Ji je v postaranih možganih zajejala luknja in so se ji kot že tolikokrat poprej prizori spet zavrteli v mrtvaškem plesu? A tokrat je vse skupaj zvenelo drugače. Bolj resno. *Mogoče so temu krive kapljice Haldola?*

Ali pa so njene sanje zaradi sladkorja v krvi zdaj slajše?

(28. 4.) Po glavi se mi podi verz iz Goethejevega *Fausta*: “Je smisel večnega snovanja, da stvarjenega potlej ne ohranja?”

Nekdaj mi takšna vprašanja niso kratila spanca. A ko zdaj takole bedim, vem, da odgovora na to vprašanje ni. Razen tolažilnih približkov, ki te začasno osvobodijo dvoma in strahu. Toda to zmore tudi steklenica vina. Kljub babičini zgodbi o gradu čutim, kako me po hrbtenici pogladi ledena dlan Smrti.

Ko odprem vrata, se prestrašim. Tako slaba ni bila videti še nikoli. Ne morem razumeti, kako lahko človek toliko časa zdrži brez hrane. Pločevinka s tekočo hrano, ki so ji jo prinesli včeraj, zaprta stoji na nočni omarici. V trenutku, ko sedem poleg nje, odpre oči. Počutim se, kot bi gledala naravnost skozme, in bojim se, da spet tava po svojem gradu. Previdno jo vprašam, kako se počuti, in če res ni lačna.

“Seveda sem!” mi glasno odgovori. “A nihče mi nič ne prinese!”

Sem prav slišal?

“Kaj pa bi rada?” vprašam. “Sendvič s sirovim namazom? Ali pa mogoče s šunko?”

“Ne, velik sladoled bi,” sladkosnedno zakliče. “Misliš, da ga tukaj prodajajo?”

“Prepričan sem, da ga,” rečem in pohitim v kuhinjo medicinskih sester, kjer sem videl stati hladilno omaro. Čez nekaj minut se vrnem s kornetom.

“Volià, kaj praviš na to?”

S slastjo ga začne lizati. Ne traja dolgo in že ji lepljiva krema kaplja po bradi in prstih.

“Še zase ga naroči,” radostno reče, nato pa stegne roko v smeri proti oknu in pomaha.

“Garçon! Še dva!” zakliče. “Enega zame in enega za gospoda tule.”

Počutim se, kot bi se v meni nekaj zlomilo. Babica je tak otrok ... A ko hoče kornet spet dvigniti k izsušenim ustnicam, se ji roka na polovici poti ustavi. Obraz se ji spači od bolečine in dlan ji nemočno omahne na posteljo. Ravno pravi čas še zgrabim kornet, da s sladoledom ne zamaže odeje.

“Imaš dovolj?” jo vprašam s suhim glasom.

Komaj opazno pokima in me nato odsotno pogleda.

“Reci jim, naj prinesejo račun,” še tiho reče. “Jaz plačam.”

(1. 5.) Zdravnik méni, da se lahko stanje, v kakršnem je sedaj, vleče več tednov, celo mesecev. Stari ljudje so včasih trdoživi. Ampak v bolnišnici jim primanjkuje postelj. Zato so se odločili, da jo odpeljejo v dom za ostarele na drugi konec mesta. Nekdaj je bil sanatorij za pljučne bolnike, v katerem je bila babica med drugo svetovno vojno zaposlena kot kuharica. O tistih časih mi je neštetokrat pripovedovala.

“Že veš?” sem jo vprašal. “V J. greš. To je že bližje domu.”

“Prav. Ampak še prej grem pa na kahljo!”

Nedelja je in na oddelku ni nikogar razen hihitajoče se nune, ki sem ter tja pomaga v bolnišnici.

“Počakal bom na hodniku,” pokimam.

Toda nuna me prosi, naj ji pomagam, saj je babica preveč šibka, da bi sama stala na nogah. S širokim zamahom odgrne odejo. Trudim se, da ne bi gledal shujšanega telesa na klokotajoči vodni žimnici, a pogled mi kar sam zdrsne prek njega. Babico skupaj povlečeva na rob postelje. Nuna primakne stol s školjko bližje. Babica se močno opre na naju in vsa sključena napravi nekaj negotovih korakov. V glavi mi poplesujejo slike shiranih zapornikov iz koncentracijskih taborišč.

“Počakajte,” zakliče nuna. “Najprej morava sneti plenico, šele potem lahko sedete.”

Babica se zdaj naslanja samo name. Svetlomodra plenica zdrsne z nje in nuna ji zmečkano spalno srajco povleče do pasu. Pogled umaknem z mlečno bele kože, ki ji kot prevelik žep mahedra okoli trebuha in stegen.

“Sedaj pa le sedite,” reče sestra, nakar babica z vzdihom olajšanja zasede prostor na svojem tronu. Znova se hočem tiho umakniti, a me nuna že drugič pokliče nazaj in prosi, če bi lahko ostal pri babici, medtem ko mora ona pohiteti še k drugim bolnikom.

“Veste, zdi se, da morajo danes vsi naenkrat na stranišče,” se zahihita.

Že je ni več.

Stopim k oknu in sedem na enega izmed stolov. Kdaj bo končno nehalo deževati?

(5. 5.–12. 6.) Čeprav je stavba preurejena v dom za ostarele, v njej še vedno vlada vzdušje sanatorija. Na steni v prvem nadstropju visi vrsta fotografij iz davno pozabljenega časa. Na eni izmed njih prepoznam babico, ki skupaj s še desetimi sodelavci stoji pred 'svojo' kuhinjo.

Je s tem krog sklenjen? Se je po vseh teh letih vrnila sem, da bi umrla?

Po zadnjih morečih tednih je zdaj sicer napočilo bolj veselo obdobje. Rad grem v sanatorij, ki leži sredi vsakdanjega vrveža kot tih otok. Mogoče je to zaradi novega okolja, a zdi se, da se babica tu počuti bolje, čeprav še vedno viha nos nad hrano. Zdaj ne jemlje več Haldola in zato je manj zmedena. Spet se lahko pogovarjava. Največkrat pripoveduje o tem, kako je bilo včasih. Res, kaj pa je o prihodnosti še reči?

"Kako se kaj drži svet?" nekega dne vpraša. "Se še kar vrti?" Pripovedujemo ji lokalne novice, ki jih pozorno posluša, in ob nekaterih se celo zabava. Potem pa se njen obraz nenadoma zresni.

"Ne morem se več natanko spomniti, kakšna je videti moja soba," reče z glasom, ob katerem vsi utihnemo.

"Nikar si tega ne ženi preveč k srcu," jo tolažim, "kmalu boš spet sedela v svojem stolu pri oknu."

"Ali pa na vrtu," nadaljuje oče, "če bo le prenehalo deževati."

"Ampak bolj pridno moraš jesti," še doda mama, "sicer te bo najmanjša sapica prevrnila."

"Prav imaš," prizna babica in z odporom seže po kosu kruha. "Najprej se moram okrečiti in ko bo spet poletje, bom že doma."

Opogumljajoče se ji nasmehnemo, medtem ko žveči kos kruha.

In vsi vemo, da lažemo.

Epikur je rekel, da smrt ni stvar ljudi, kajti dokler smo, smrti ni. In ko pride smrt, nas ni več.

Kako je torej mogoče, da imam ponoči, ko ležim in prestrašen poslušam utrip lastnega srca, občutek, da je povsod okoli mene?

Babici se smrt ne zdi tako strašna. S svojimi zvestimi, mirnimi očmi me pogleda na način, kot bi ne hotela bodriti sebe, temveč mene. Brez besed sedim poleg nje, kimam in grizem ustnico. Od njene modrosti sem svetlobna leta daleč.

"Sprušujem se le," reče z istim mirnim tonom, "zakaj mora pri meni tako dolgo trajati ..."

Mar res hrepeni po smrti? Vem, da si je vedno želela umreti nenadoma, v spanju ali med eno njenih čudaških halucinacij. Je njeno trpljenje prav zato tako počasno?

"Ampak nekaj mi moraš obljubiti," reče, medtem ko mojo roko položi v svojo in jo nežno stisne.

“Da me ne boš nikoli pozabil.”

Ne morem pomagati, ampak nenadoma mi oči zalijejo solze.

“Mi obljubiš?”

“Kako bi te lahko pozabil?” hladno odvrnem.

Niti zdaj, ko je na smrtni postelji, ne morem brez sramu pokazati, kaj zares čutim.

Samo nasmehne se mi in pomirjena zapre oči.

Tistega večera sedim za mizo, da bi napisal njeno osmrtnico. Ob tem razmišljam o pesmi Victorja Van Vrieslanda *Trojna smrt*. ‘Najprej umre naše meso. Pod zemljo/ naše telo počasi razpada ... Potem umremo v srcu naših najbližjih ... Končno umremo v njihovih mislih: zapre se še tretji, poslednji, najbolj mrzel grob.’ Sam zapišem, da nikoli ne bomo dopustili, da bi umrla tretje, poslednje smrti.

Vsaj dokler bomo živi mi.

Potem se z viskijem do onemoglosti zapijem.

Nekega dne stopim v njeno sobo in zagledam dve ženski, oblečeni kot dve astronautki. Na sebi imata modre hlače in na rokah rokavice, prek obrazov pa maske, zaradi katerih ju je nemogoče prepoznati.

“Samo negujeva jo, nič drugega ...” zašepeta ena izmed njiju, ko opazi moj osupli obraz.

Babica spet hudo kašlja. Sem ter tja zagrga in v kovinsko posodico izpljune kepasto zelenkasto sluz.

“Kaj se dogaja?” vprašam mamo, ki prispe nekoliko pozneje.

Po izrazu ne njenem obrazu sklepam, da je tokrat res hudo.

“Tisti absces, ki so ga prejšnji teden opazili v grlu in zdaj še kašelj ...”

Debelo pogoltne in nato zaključi:

“Neki profesor meni, da ima tuberkulozo.”

“Tuberkulozo?!” presenečeno ponovim. “Kje pa naj bi jo dobila?”

Mama je čisto iz sebe.

“Pravijo, da je bolje, če se je ne dotikamo preveč. Po vsakem obisku si moramo temeljito umiti roke.”

“Tuberkuloza,” še enkrat rečem. “To vendar ni mogoče!”

Profesor, ki pride k babici enkrat na teden, tega sicer ne more zagotovo potrditi, a v domu za ostarele tudi noče opraviti vseh potrebnih raziskav, da bi se prepričal. Pravi, da takšen primer sodi v bolnišnico. Seveda s tem misli svojo bolnišnico, v kateri je sam eden vodilnih zdravnikov in kjer tudi predava. Čeprav mu nočemo verjeti, smo zdaj vsi zelo pazljivi.

“Kaj je narobe?” užaljeno vpraša babica, ko se odpravljam domov. “Zdaj niti poljuba ne zaslužim več?”

Danes se je spet oglasil duhovnik.

“Saj te je že mazilil!” ji pove mama. “Si pozabila?”

“Pa kaj potem? Škodilo mi gotovo ne bo!”

“Nikoli ne veš. Mogoče boš zaradi tega sfrlela mimo nebes.”

Zakramentov ne more več prejeti, namesto tega pa sta se z duhovnikom prav prijetno pogovorila.

“Za korajžo,” je rekla babica.

Duhovnik ji je zagotovil, da vrata Božjega kraljestva odprta čakajo nanjo.

“Zdaj naj pa le pridejo s tisto injekcijo,” reče s srečnim nasmeškom na ustnicah, ko duhovnik odide. “Jaz sem pripravljena.”

Mama s privzdignjeno obrvjo pogleda najprej njo, nato pa še mene.

“Katero injekcijo?”

“Takšno, da bom lahko v miru umrla, seveda! Menda ne misliš, da še ni dovolj dolgo trajalo?”

Ob teh besedah vsi osuplo zazijamo.

“Pa ne pozabite položiti na krsto frezij in vrtnic,” nato doda, “ker te najlepše dišijo.”

Ker profesor še vedno vztraja pri svoji diagnozi in je babica iz dneva v dan bolj osamljena, nam ne preostane drugega, kot da privolimo, da jo prepeljejo nazaj v bolnišnico. Direktorica doma za ostarele ji zagotovi, da gre na svoje zadnje veliko potovanje.

“Vaša babica je modra ženska,” zavzdihne direktorica.

Pokimam in zraven pomislim: ampak krog je zdaj prekinjen.

(13. 6.) Zdravnik v bolnišnici opozori medicinsko sestro, ki naj bi babico prepeljala v laboratorij, da ne sme pozabiti na masko. Dekle izgine v stransko sobo in se čez čas vrne z belo masko prek obraza. Ko gre z vozičkom, ki ga potiska pred sabo, mimo sobe glavne sestre, se iz nje zasliši kričanje.

“Pa ne ti!” se nekdo zadere. “Maska je vendar za pacienta!”

Prepričan sem, da je vajenka kljub zaščitni maski zardela do ušes.

Ko se ozrem k babici, vidim, da se maškarade okoli sebe sploh ne zaveda.

(16. 6.) Da je mera polna, je zdravnik ugotovil, da je njen desni kolk v resnici zlomljen. Tako je, kot bi babica počasi razpadala. S tem se je zlomilo tudi še tisto malo volje, kar je je imela.

Je potihem vendarle upala, da bo ozdravela?

(17. 6.) Od včeraj zvečer dobiva injekcije morfija. Ko popoldne stopim v njeno sobo, me nezaupljivo pogleda. Hočem se je dotakniti, a se povleče še globlje v blazine.

“Kaj je? Saj veš, kdo sem, kajne?”

Pozorneje me pogleda, a ni videti, da bi me prepoznala.

“Jaz sem, tvoj vnuk!”

S težavo dvigne desnico. Sprva mislim, da me hoče pobožati, a šibek dotik njenih prstov na mojem licu bolj spominja na slabotno klofuto. Vem, da je v ta

bežni gib vložila vso svojo moč, saj se ji je obraz pri tem spačil od bolečine. Šele, ko v njenih očeh opazim tudi senco strahu, me prešine, da sem zanjo zgolj tujec.

Ko čez nekaj trenutkov v sobo vstopi mama, se babica nenadoma vzravna in proti njej stegne svoje koščene roke.

“Sestra, prosim vas, dajte mi ...”

“Kaj, mama?”

“Dajte mi ...”

A stavka ne more dokončati.

“Bi pila?”

Babica le zamahne z roko.

“Bi mogoče kaj pojedla?” nejeverno vpraša mama.

Jogurtov lonček jezno odrine od sebe.

“Kaj pa bi? Si spet mokra?”

“Sestra,” končno hripavo zašepeče babica. “Dajte mi prosim ... da bi spet živela ...”

Mama je videti, kot bi se je dotaknila Božja roka in tudi sam sem brez besed. Prvič v življenju vidim v babičinem pogledu negotovost in smrtni strah.

“Ampak, mami, saj še nisi mrtva!”

“Sem,” zasoplo reče. “Že dva dni. Pa v zvezi s tem nihče nič ne naredi. To sem si zaslužila, kaj?”

(18. 6.) Grozljiv prizor, ko takole leži priklenjena na posteljo.

Če bo z mano kdaj tako hudo, upam, da bom imel dovolj moči in si bom sam skrajšal muke.

Ali pa, da mi bo pri tem kdo pomagal.

(19. 6.) Ne more več govoriti. A po njenem pogledu vem, da nas zdaj spet prepozna.

Kdo bo stal ob moji smrtni postelji?

(20. 6.) Danes sploh ne odpre oči. Sam sedim ob njej in ji povem vse, česar zadnje tedne nisem mogel spraviti iz sebe. Prosim jo, naj tudi ona ne pozabi na nas, ko bo na drugi strani ... Mogoče nam bo lahko poslala kakšno znamenje ... Če ga bo, bom vedel, da je z njo vse v redu.

Njeno roko vzamem v svojo in ji rečem, naj jo stisne, če me sliši. A prsti ji mirno počivajo v moji dlani.

Sem vse to govoril sebi?

(21. 6.) Nekaj je narobe s časom, ki v tej sobi, polni sopečega dihanja, kot zelena lepljiva sluz kaplja po stenah. Kapljanje je tiho, a oglušujoče hkrati. Čas pada, pada, neprestano kot dežne kaplje.

Kdo bi opazil, pomislim, če bi jo s puhasto blazino odrešil trpljenja?

Tudi če bo trpela še mesece, bo v osmrtnici pisalo, da je mirno zaspala in je zdaj pri Bogu.

Takrat se vrata nenadoma odprejo in med njimi se pojavi sestra, ki veselo reče: "Čas je, da izmerimo temperaturo."

(22. 6.) Ura je tri popoldne. Čudoviti grajski stolp se ves bleščeč spet dviguje na obzorju, a smrtni prizor je preveč strašen za besede.

Ko končno vse potihne, čutim na njenem zapestju oddaljeni, pojemajoči odmev njenega življenja.

"Srce lahko še nekaj časa bije," tiho reče dežurna sestra.

To njeno dobro, staro, vztrajno srce.

(28. 6.) Čas gre naprej. Sedim v sobi in gledam stensko uro pred sabo. Njeno darilo. Da je ne bi pozabil. Mali kazalec že kaže tri, veliki je od dvanajste oddaljen za pet sekund.

Ura resnice.

Napnem vse mišice in zadržim sapo.

A sekundni kazalec na njeni uri gre pogumno in brez najmanjšega oklevanja naprej – v naslednji krog.

Prevedla Mateja Seliškar

Koen Vermeiren (1953) je doktoriral iz literature in filozofije; živi in dela kot svobodni pisatelj, scenarist in skladatelj. Izdal je šest romanov in napisal štiri drame, številne literarne eseje in več kot petdeset televizijskih scenarijev.